

KARATAY
BELEDİYESİ

KARATAY BELEDİYESİ'NİN
KATKILARIYLA

Merhaba

merhabahaber.com

f /akademiksayfalar

CİLT: 20 • SAYI: 29
4 AĞUSTOS 2021 ÇARŞAMBA

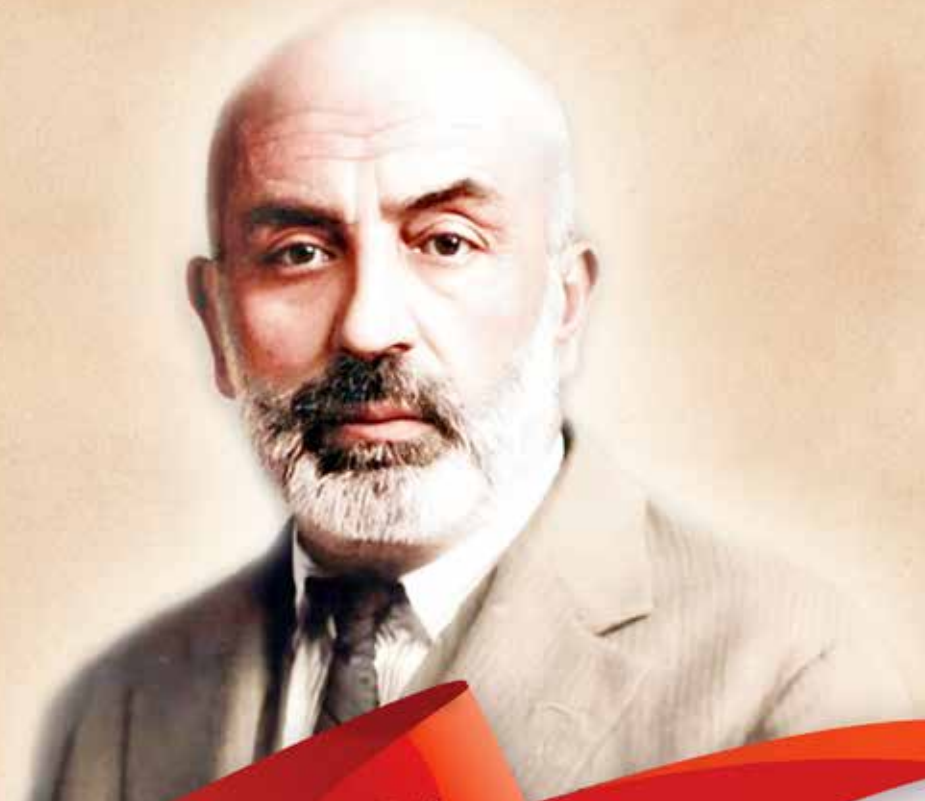

KADEMİK

Sayfalar

Kurucusu: **Dr. Mehmet Ali UZ**

Yayın Kurulu: **Dr. Mehmet Ali UZ - Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU - Ahmet ÇELİK - Ali İŞİK - Av. Serdar CEYLAN - Hasan YAŞAR**
maliz@merhabagazetesi.com.tr - saimsakaoglu@hotmail.com - celikahmet66@hotmail.com - baskuyulu@gmail.com - srceylan@hotmail.com - hyasarkonya@gmail.com

İstiklal Marşı Yılı Dolayısıyla

İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Ersoy

ÖZEL SAYISI - 1 -

İSTİKLAL MARŞI VE MEHMET AKİF YILI ÜZERİNE

İçinde bulunduğumuz yıl İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Yılı ilan edildi. Gençlerimiz, İstiklal Marşı'nı, İstiklal Marşı'nın yazıldığı günleri ve Mehmet Akif'i çok iyi bilmeliler. Biz 20. Yüzyılın başından itibaren büyük badireler atlattık. Altı asırlık koskoca Osmanlı İmparatorluğunun dış düşmanlar, içteki hainler ve gafiller yüzünden on yıl gibi kısa bir sürede yıkıldığını gördük. İstiklal Marşı bu heyecanla yazıldı.

Bir hatıramı nakletmek isterim. Ben Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğrenci iken sol, İstiklal Marşı değiştirilsin diye bir kampanya açmıştı. Bu kampanya o zamanlar milliyetçi ve muhafazakâr kesimde büyük tepki ile karşılanmıştı. O günlerde bu kampanyayı telin için Ankara Türk Ocağı Salonu'nda bir toplantı tertip edildi. Salon ağzına kadar dolu idi. Ben hayatımda bu toplantı kadar heyecanlı bir toplantıya şahit olmadım.

O günlerde İstiklal Marşı'nın kabul edildiği dönemde maarif vekili olan Hamdullah Suffi Bey de sağdı. O gece çok heyecanlı konuşmalar yapıldı. Bir konuşmada Hamdullah Suffi Bey yapmıştı. Hani İstiklal Marşı'nın kabul edildiği gün, Hamdullah Suffi Bey mecliste İstiklal Marşı'nı iki defa okumuş ayakta alkışlanmıştı ya, o anın hatırlanması üzerine

solandan İstiklal Marşı'nı Hamdullah Suffi Bey tarafından tekrar okunması teklif edildi. Eski maarif vekili çok yaşlı idi. İstiklal Marşı'nı o günkü gibi okuyamasa da yine salondan büyük bir alkış koptu. Salon yıkılıyor zannettim. O ne heyecandı Allah'ım. O zamanlar ben bu olayı OKU dergisine yazmıştım. O zamanlar Sebilürreşat Dergisi'nin neşriyatı devam ediyordu. Okul mecmuasındaki o yazımı iktibas etmişlerdi. Solun eline fırsat geçse neler yapmazlar? Herhalde ilk yapacakları iş İstiklal Marşı'nı değiştirmek olur. Bu sebeple değerlerimize sahip çıkmamız gerekir.

İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Yılı dolayısıyla Akademik Sayfalar'ımızda iki özel sayı çıkarmayı uygun bulduk. Elimizdeki ilk özel sayı arkadaşlarımızın yazılarından oluşan bir sayı olacak. Gelecek sayıda da değerli dostumuz Prof. Dr. Caner Arabacı Bey'in konu ile ilgili uzun bir yazısını özel sayı olarak sunmaya çalışacağız.

Dış düşmanların düşmanlıklarını iyice arttırdığı içimizdeki bir takım gafillerin de bu düşmanlardan medet umduğu bir hengâmede değer hükümlerimize daha çok sahip çıkmak mecburiyetinde olduğumuzu düşünüyorum.

Bu duygu ve düşünceler içerisinde selam ve dua ile...

İSTİKLAL MARŞIMIZI SÖYLEMEK / ÇOCUKÇA VE DELİKANLICA

Prof. Dr.
Saim
SAKAOĞLU

Hepimizin İstiklal Marşı'mızla ilgili güzel hatıralarının olması gerekir. Ezberleme aşamasında karşılaştığımız Türkçe olmayan kelimelerin söylenmesindeki zorluklar, notasıyla okurken çocuk sesimizle yeterince beceremediğimiz seslendirme gibi olaylar elbette geçici idi ve yıllarla beraber onlar da uçup gitmişti. Biz bu yazımızda, ilkokul çağımız ile ortaokula başladığımız dönemle ilgili iki küçük olayı gündeme taşıyacağız. Bunlardan ilkinin üzerinden 75, ikincisinin üzerinden ise 70 yıl geçmiştir. Yaştlarımızın ortak hatırası olarak aşağıya alıyoruz.

İSTİKLAL MARŞIMIZ ÜZERİNE ÇOCUKÇA DÜŞÜNCELER

Acaba İstiklal Marşı'mızı ilk defa nerede dinlediğini hatırlayabilirsiniz var mı? Hatta ne zaman ve

nerede söylediğini hatırlayabilirsiniz?.. Elbette ben de bu kervanın yolcularındayım. Ama hâfızâ-yı beşer'imizi zorlarsak belki tahminî tarihlerde bulunabiliriz. Ben, çocukluğumla ilgili ilk İstiklal Marşı hatıralarımı, ki onlara da ne derce kadar hatıra denilebilir, gün yüzüne çıkarmaya çalışacağım.

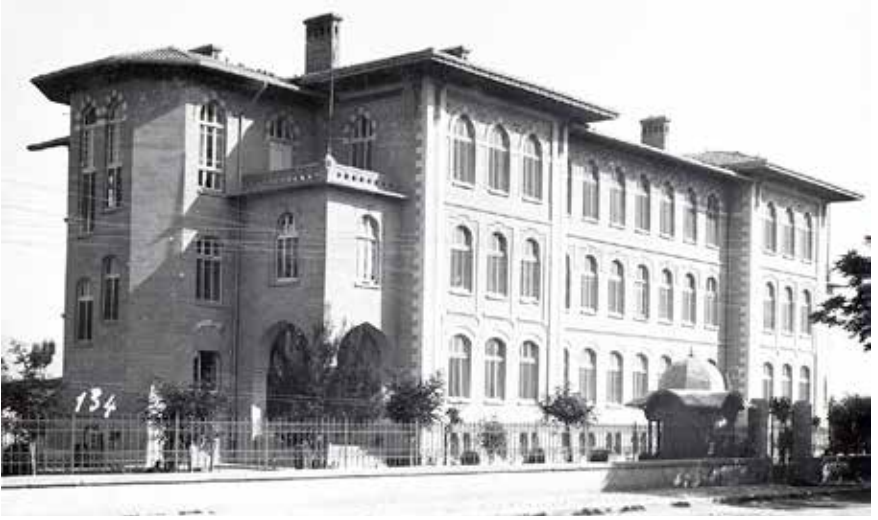
Doğum tarihim, adına sonradan İkinci Büyük Harp, İkinci Cihan Harbi ve İkinci Dünya Savaşı denilen büyük felaketten altı ay kadar öncesidir. Almanların Lehistan'a (Polonya) saldırılarının tarihi 01 Eylül 1939... Ben o gün altı aylıkmışım: 28 Şubat 1939...

Hâkimiyeti Milliye İlkokulu'na başlamamın tarihi ise Eylül 1946... Bu tarihin üzerinden de tam 75 yıl geçmiş... O hâlde biz Mehmet Akif Ersoy ve İstiklal Marşı'mızla bu tarihten sonra tanışmış olmalıyız.

Evimizde radyo vardı da açılırken ve kapanırken İstiklal Mar-

Hâkimiyeti Milliye İlkokulu

Konya Lisesi

ş'ımız söylenir miydi, hatırlayamıyorum. Belki de bu erken ve geç saatlerde ben daha uyanmamış veya çoktan uykuya dalmış oluyordum. Ama artık siyah önlüklü ve beyaz yakalı bir ilkokul öğrencisiydim. Elimde de bayağı ağırca bir da tahta çantam vardı. Bizden küçüklerin gıpta ile baktığı havalı bir şekilde okulun yolunu tutmamız az mı işti?

Üst sınıfların uygulamalarına ayak uyduruyorduk. Onlarla beraber sınıfları dolduruyor, yine zilin çalması üzerine sınıfları boşaltıyorduk. Okulumuzun bahçesinde sınıflar şubelerine göre sıralanıyor, küçük bir törenden sonra içeriye alınıyorduk. Bu törenlerin pazartesi sabahları ile cumartesi öğleleri olduğunu hatırlıyorum.

Başöğretmenimiz Baha Gönenç, öğretmenimiz ise Zekiyle İzgi idi. 10 12 basamaklı giriş merdivenimizin üst tarafındaki alanda bulunan bir öğretmenimiz küçük törenimizi yönetirdi. Özellikle cumartesi günleri bazı arkadaşlar ezberledikleri şiirleri okurlar, sonra da İstiklal Marşı'mızın söylenmesine geçirdi.

O yıllarda ders kitaplarının başında İstiklal Marşı'mızın metni bulunmazdı. Hele hele biz en küçüklerin doğru dürüst kitapları bile yoktu. Alfabe kitabımızda da böyle bir metin yer almazdı. Bu da normaldi. Bizler ilerleyen yıllarda İstiklal Marşı'mızı okumaya başlayabilirdik.

Galiba üçüncü veya dördüncü sınıfta idik. Öğretmenimiz bizlere İstiklal Marşı'mızın ilk dördlüğünü ezberlememiz için defterlerimize yazdırmıştı. Onu hafta sonunda ezberleyecek ve önümüzdeki haftalarda sınıfta öğretmenimizin hakemliğinde okuyacaktık. Daha sonraki haftalarda ise ikinci ve üçüncü dördlükleri ezberlenecekti. Onları da sırayla defterinize yazıyor ve ezberleme çalışmalarına başlıyorduk.

Ancak kardeş B şubesinin öğretmenini Ahmet Hamdi Güragaç öğrencilerine İstiklal Marşı'mızın tamamını ezberletmiş, arkadaşlarımızdan öylece işitmiştik. Yıllar ilerleyince, İstiklal Marşı'mızın anlam ve ruhunu kavradıktan sonra okumalarımız bile değişiyordu. 12 yaşındaki genç adayıları

olarak okumamız bile farklılık gösteriyordu. Hatta kendi aramızda bu anlamlı şiirimiz üzerinden sına bile tutuşuyorduk.

İSTİKLAL MARŞIMIZI BANDO EŞLİĞİNDE TOPLUCA OKUYORUZ

Yıllar ilerliyor, takvim yaprakları 1951 yılının Eylülünü gösteriyordu. Ben üç ay önce ilkokulundan şehadetname (diploma) almış ve bir ortaokula kayıt olma hakkını elde etmiştim. İlimizdeki iki ortaokuldan biri, Anıt Alanı'ndaki Konya Lisesi'nin ilk kademesi olan orta kısım idi. (Öbürü ise Karma Ortaokul idi.) Rahmetli babam Mehmet Sakaoğlu elimden tutup beni oraya kaydettirdi. Artık ortaokullu idim.

Kaydolduğum günlerde okulumuzun müdürü Samih Atademir imiş, sonradan öğreneceğim. Bir süre sonra onun tayini çıkınca (1950-1953) yerine İbrahim Cengiz Bey müdürümüz olarak göreve başladı (1953-1954). Sonuncu müdürüm ise Selman Erdem Bey (1954-1959) olacaktı.

İlk müdürümü pek hatırlamıyorum, ama ikinci müdürümüzü de unutamıyorum. Gerçi gelmesi ile gitmesi bir oldu ama bıraktığı izler on yıllara bedeldi. Galiba ilin yüksek zevatından birinin çocuğunu naklen almadığı için Sivas Lisesi müdürlüğüne gönderilmişti. Konya'dan ayrılışı ise muhteşemdi. O dönemin otogarı sayılan Gara'ndan uğurlamaya gelenler büyük bir konvoy oluşturmuştu. Ben, müdürümüzün gidişinden filan haberdar değilken Kayıklı Kahve civarındaki kalabalığı sorduğum bir hemşerim olayı bana aktarıvermişti.

Müdürümüz pazartesi sabah-

ları ve cumartesi öğleleri okulumuza İkinci Ordu'nun bandosunu getirtir, akıllı uslu bir İstiklal Marşı söylememizi sağlardı. Marşımız, bekçi kulübesinin arkasında ve yerden neredeyse bir metre kadar aşağıda olan alanda söylenirdi. Aslında orası zaman zaman voleybol sahası olarak da kullanılırdı.

Müdürümüz de yukarıda, bandonun bulunduğu alanda olurdu. Burada öğrencilere söylenilecek ortak hatırlatmalar varsa günde getirilirdi. Hatta sınıflar arasında yapılan matematik, fizik gibi alanların yarışmalarında dereceye girenler de burada ödüllendirilirken cumartesileri İstiklal Marşı töreninden kaçarak fizik laboratuvarının arkasından giderken yakalananlar da burada teşhir edilir, özür dilemeleri sağlanırdı.

Marşımızı söylerken yapılan okuma ve notalandırma yanlışları anında bandonun durdurulup marşımızın yeniden okunmasıyla sağlanırdı. Marşımızın bazı bölümlerinin birkaç defa tekrarlandığını hatırlıyorum.

Bu uygulama ne zaman sona erdi, hatırlayamıyorum. Sona ermesi müdürümüz İbrahim Cengiz'in ayrılmasıyla mı oldu, yoksa bizlerin yeterince başarılı bir okuma sergilememiz üzerine mi?.. Hangisi olursa olsun, İstiklal Marş'ımızı adam gibi söylüyorduk ve artık cumartesi günleri yan duvarlardan da kaçmaların arkası kesilmişti.

Bu marşımızı ebediyen söyleyecek ve yeni kuşaklara sevdirecek öğreteceğiz. Gönüllü olarak yazılan bu marşımızı hepimizin yürekten söylemesi dileklerle. Büyük şairimiz Mehmet Akif Ersoy'u da saygıyla anıyor, kalbî dualarımızı iletiyoruz.

İSTİKLAL MARŞI'NI DEĞİŞTİRME GİRİŞİMLERİ ve BELGELERİ

“Şairleri haykırmayan millet, sevenleri toprak olmuş çocuk gibidir”

Akif, “kadın ve aşk şairlerinin” İstanbul’da, işgalci güçlerle iç içe yaşadıkları dönemde Anadolu’ya geçerek milletinin yanında bulunmayı, onun haykıran sesi olmayı tercih etti. Okumuş aydın, önde gelen gazeteci, siyasetçi, yazar takımının mandacılığı savunduğu zamanda millî bağımsızlık için Anadolu’nun tozlu yollarını adımlamayı, kahve kahve, cami cami dolaşarak milletin dirilişi için çalışmayı uygun buldu.

Bu minnetle anılması gereken gayretlerin harcandığı dönemin üstünden yüz yıla yakın zaman geçse de, bir asır önce saldıranların saldırıları durmadı. Onlar, İslam âleminin, Türk dünyasının önderi durumunda olan Türkiye’yi çökertmek için çok yönlü saldırılarını sürdürüyorlar.

Âkif, bir yıkım dönemi aydını. Daha beş yaşında, dünyayı yeni tanımaya başlarken Osmanlı-Rus Harbi ortamını yaşamak zorunda kaldı. Doksanüç Harbi denen o netameli günlerde, Rus orduları İstanbul önlerine geldi. Hatta Yeşilköy’e bir Rus Zafer Anıtı dikip yerlerine hatırlatıcı bırakarak döndüler. Yemen, Balkanlar, Kafkaslar sürekli kaynıyordu. Bunlar, babasının ölümü, evlerinin yanmasından daha sar-

sıcı idi. Felaketlerin ardı kesilmiyordu. Mehmed Âkif, devletin yıkılışını, vatanın işgalini, değerler ve kültürde çöküşü yaşadığı halde özünden savrulup giden, işgalcilerin aleti olan okumuşlar gibi savrulmadı. O, kadim medeniyetimizin hususiyetlerini üzerinde toplayan bir şahsiyet olarak 21. Asrın Müslümanı için mühim bir numune-i timsal oldu.

Hiçbir zaman savrulmaya bu abidevî şahsiyet her zaman sivrulanların hışmına uğradı. Milli mutabakat metni olan; İstiklâl Marşı’nı defalarca değiştirme teşebbüsüne ölmeden şahit oldu. Bu yazımızda millî şair için yıkım mertebesinde olan gelişmeler belgeler ışığında anlatılacaktır.

1925 Yılı Siyasi Yapısı

Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün cumhurbaşkanı olduğu bu süreçte İnönü Hükümeti’nin yönetiminde olduğunu görüyoruz.

2 Mart 1925’te güven oyu alamayan Fethi Bey (Okyar) hükümeti düşer. Yerine 3 Mart günü İsmet İnönü kabinesi geçer. Başbakan olan İnönü Hükümetinde maarif vekili, Akif’in marşının seçilmesinde önemli rol oynayan Hamdullah Suphi Bey’dir.

Ancak ne ilginçtir ki, marş ya-

rışmasının yapıldığı tarihlerde 21 Aralık 1925 günü Hamdullah Suphi Bey maarif ve killiğinden ayrılarak yerini Mustafa Necati Bey'e bırakır. Dönemin Hars (Kültür) Müdürü ise yarışmanın şartnamesini hazırlayan Dr. Hamit Zübeyir Bey'dir.

Aynı zamanda 1925 yılı pek çok alanda inkılapların hız kazandığı bir süreçtir. Örneğin şapka devrimi, tekke ve zaviyelerin kapatılması, tahrir-i sükûn yasası gibi pek çok yenilik bu tarihlerde yapılmıştır.

Zaten İstiklal Marşı'nı değiştirme girişimlerini de bu inkılaplar süreci başlatmıştır. Zira batılılaşma çabaları ile yapılan değişiklik ve yenilikler ile milli marşımız uyumsuzdur. İnkılaplarla başlatılan Batı'ya uyum çalışmaları içerisinde marşımız da dâhil edilmek istenmiş ama başarıya ulaşamamıştır.

DEĞİŞTİRME GİRİŞİMLERİ ve BELGELERİ

Maalesef ülkemizde kültür ve tarihimize ait pek çok eser kıymeti bilinmeden ya da kasıtlı olarak yağmalandı veya yok edildi. Bunun son örneklerinden birini 2009 yılının Mayıs ayında bir kere daha yaşandı. İnternet üzerinden bir sahaftan satın alınan belgeler 1925 yılında yapılan İstiklal Marşı'nı değiştirme girişimini resmen ortaya koydu.

Marş yarışması hakkında ki bilgiler yıllardır akademik çevrelerde tartışılmasına rağmen, bu konuda yeterli bilgi ve belgeye

ulaşılıyordu.

İşte bu noktada elde edilen belgeler bu gerçeği net bir şekilde ortaya çıkardı.

Oldukça yıpranmış ve mantarlaşmış olan belgeleri hem onarılmaları hem de gelecek nesillere ulaştırılması amacıyla Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bakım ve onarım işlemlerine başlandı. Altı ay gibi bir sürede restorasyon işlemleri bitirilerek araştırmacıların hizmetine sunuldu.

Bu belgeler, 1925 yılı marş yarışmasına ait bilgileri ortaya çıkarmasının yanında, Cumhuriyetin ilk yıllarına ait oldukça zengin şiir ve beste örneklerini de ihtiva etmesi açısından önemliydi.

Müracaat dilekçelerinde ki bazı bilgiler, ilk marş yarışmasına ait hakikatleri de ortaya çıkarıyordu.

Mesela bunlardan bir tanesi, şairlerin para ödülünden duydukları rahatsızlıktır.

Bir diğer konu, şiirlerin hiçbirinin "Milli Marş" olabilecek nitelikte olmayışlarıdır.

Zira ilk marş yarışmasında da en büyük eleştirilerden birisi, 724 şiirden hiçbirisi Milli Marş olabilecek yeterlilikte olmayışıdır. Bugün ilk marş yarışmasına ait 6'sı hariç 724 şiirden hiçbirisi elimizde olmadığına göre bu değerlendirmeyi yapmada 1925 yılına ait şiirler ayrı bir önem arz etmektedir.

Bu konuda en önemli iddia 23 Aralık 1947 yılında Ulus'ta ki maarif vekâleti deposu yan-

gınıdır. Acaba ilk yarışmaya ait 724 şiir bu yangında yok olmuş olabilir mi? Bu belgeler bugün devletin arşivlerinde bulunmadığına göre bu iddialar ciddi şekilde araştırılması gerekir.

Yarışmanın Şartnamesi

1925 yılına ait Maarif Vekaleti Müsveddeliği yazılı 4 sayfa üzerine Hars Müdürü Dr. Hamit Zübeyir Koşay tarafından tutulan el yazısı notlarda aşağıdaki hususlar maddeler halinde belirtilmiştir:

1. Devletçe makbul olunacak resmi marşın umum müsabaka suretiyle bestelenmesi hususunda heyeti celilenin 19.05.1340 tarihli kararı muvakkı tatbiki konacağı cihetle, kararnamede meskut geçilen bazı hususları istihzaha mecburiyet hasıl olmuştur.

a. Kabul olunacak devlet resmi marşının güftesi Millet Meclisi tarafından mazhar-ı takdir olan 'İstiklal Marşı'nın aynı mıdır?

b. Akif Bey'in şiiri 'medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar' gibi gazetelerde kıyl-ü kali mucip olan ibarelerden ma ada, Türk kelimesini zikir hususunda kıtlık gösterir.

2. Akif Bey'in 'İstiklal Marşı, mücadele günlerinin bir hatırası olarak yaşamalı ve merasimlerde söylenmelidir. Fakat resmi devlet marşının güftesi:

a. Yüce Türk Milleti'nin metin gaye ile yürüdüğünü ifade etmeli,

b. Cumhuriyetten istidlal etti-

ğimiz manayı ifade etmeli,

c. Türk Milleti'ni saadete ulaştıranlara umum tarzda şükran ifade etmelidir.

3. Merasimlerde ayakta kalacak zevatın fazla yorulmamasını temin ettiği cihetle Milli Marşın nihayeti 8 mısradan fazla olmamalıdır. Bunlardan 5-6 ve 9-10'uncu satırları nakarat olabilir.

4. Milli Marşın güftesi vakur, bestesinin de güfteye uyacak surette vakur, aynı zamanda ümit saçacak surette neşeli ve tasannulardan ari olması lazımdır.

5. Akif Bey'in Marşı'nın 'İstiklal Marşı' olarak kalacağı cihetle, resmi devlet marşının güftesinin tayini için bir müsabaka yapılması icap eder. Bu müsabakada makbul olunan eser heyet-i celilenin 19.05.1340 tarihli kararı mucibince umum müsabakaya arz olunur.

6. Heyet-i celilenin 19.05.1340 tarihli kararında umum müsabakada ecnebi bestekârlarına verilecek mükafat miktarı ve bu mükafatın hangi fasıllardan verileceği tasrih edilmiş değildir.

Dr. Hamit Zübeyir (Koşay)

Hars Müdürü

Belgelerden anlaşıldığı kadarıyla bu şartname dönemin Millet ve Akşam gazetelerinde 13 Kasım 1925 tarihinde resmen duyurulmuştur.

Yarışmanın Süreci ve Katılanları

Müracaat dilekçelerinde belir-

tildiği gibi 13 Kasım 1925'te başlayan katılım süreci, Ocak 1926 sonuna kadar devam etmiştir. Eldeki belgelere bakıldığında 60 kadar müracaat olmuştur.

İlk mecliste bile İstiklal Marşı'nı hazmedemeyenler olmuş ve olacaktır da. Ama halkın gönlünde yer etmiş olan marşımızı öyle kolay kolay hiç kimse değiştiremeyecektir.

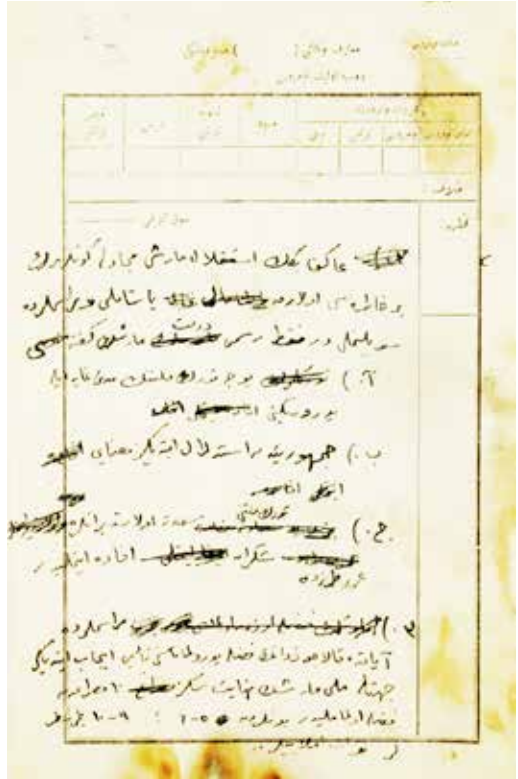
1925 yılında dönemin maarif vekâletince yeniden bir Milli Marş yarışması düzenlenmiştir. **Dönemin Hars (kültür) Müdürü Dr. Hamit Zübeyir Koşay** tarafından tutulan notlar, niçin bir daha yarışma düzenlendiğini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Diğer belgeler de ise yarışmaya katılan şairlerin müracaat dilekçeleri ve şiirleri mevcut.

1937 yılında İstiklal Marşı muhalifleri bir kere daha girişimde bulunmuşlardır. Amaçları, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e marşı takdim edip kabul ettirmektir. Ancak 1938 yılında Atatürk vefat edince bu girişimde neticesiz kalır.

Yine 28 Şubat süresinde açığa dillendirilemese de İstiklal Marşı yerine Onuncu Yıl Marşı ikame edilmeye çalışıldığına da şahit olundu.

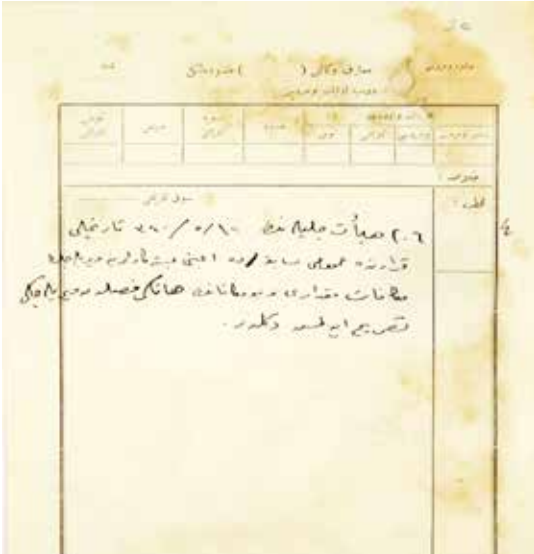
1937 Yılı Girişimi

Değiştirme girişimleri bununla da sınırlı kalmamıştır. 1937 yılında yine hazımsız bir gurup marşımızı değiştirmek için çaba sarf etmiştir. Amaçları yeni bir marş yazdırıp bunu bir yolla Atatürk'e kabul ettirmektir. Ulus gazetesi aracılığıyla bir yarışma dü-

1925 yılına ait Maarif Vekaleti Müsveddeliği yazılı Marş Şartnamesi

zenlerler. Falih Rıfkı, Üstat Necip Fazıl'a da katılması için teklif götürür. O da bunu, müsabakanın

1925 yılına ait Maarif Vekaleti Müsveddeliği yazılı Marş Şartnamesi

iptal edilip marşı kendisinin yazması koşuluyla kabul eder ve nihayetinde “Büyük Doğu” marşını yazar.

Ancak Mustafa Kemal Atatürk 1938 yılında vefat edince

marş kendisine takdim edilemez ve bu girişimde böylece neticesiz kalır.

Necip Fazıl şiirini aynı adla kitabına da almıştır. Bu şiir, 1940’lı yıllarda Necip Kazım Akses tarafından bestelenmiştir ve kendisi bu besteyi radyodan dinlemiştir.

Niçin değiştirilemedi?

Milli ruhu ve Milli Mücadeleyi yansıtacak bir şiir ortaya konulsaydı belki de değiştirilecekti. Ama olmadı. Yazılan bütün şiirler ya masa başında hazırlanmışlardı, ya da ısmarlama yöntemlerle yazıldıklarından samimiyetten uzaktılar.

Bu sebeple sadece milleti değil, belki de yarışmayı düzenleyenleri bile tatmin edecek bir eser ortaya çıkarılamamıştı. 1921’de ki ilk müsabakada da aynı netice ortaya çıkmamış mıydı? Yarışmaya katılan 724 şiirden hiçbirisi beğenilmemişti de marşı yazma görevi Akif’e tevdi edilmişti.

Marşımızı geçmişte olduğu gibi gelecekte de değiştirmek isteyenler çıkacaktır. Ancak Anayasamızın koruma altındaki ilk 3 maddesi arasında İstiklal Marşımız da mevcuttur. Yani değiştirilmesi dahi teklif edilemeyecek maddeleri arasında.

Ancak daha önemlisi Marşımız, milletimizin gönlünde öyle bir yer etmiştir ki inşallah onu değiştirmeye kimsenin gücü yetmeyecektir. Bize düşen ona sahip çıkmak ve Akif duasıyla Yüce Allah’a yakarmaktır. «Allah bu millete bir daha istiklal marşı yazdırmasın». Amin.

İSTİKLAL MARŞI YILINDA MEHMET AKİF ERSOY’U ANLAMAK ÜZERİNE

Hasan
YAŞAR

Bir yığın söz ki, samimiyeti
ancak hüneri;

Ne tasannu’ bilirim, çünkü ne
sanatkârim.

Şiir için «gözyaşı» derler; onu
bilmem, yalnız,

Aczimin giryesidir bence bü-
tün âsârım!

Ağlarım, ağlatamam; hissede-
rim, söyleyemem;

Dili yok kalbimin, ondan ne
kadar bîzârım!

M.A.E

İstiklal Marşı’nın kabulünün
yüzüncü yılında Türkiye Bü-
yük Millet Meclisi tarafından
“2021 Yılı İstiklal Marşı Yılı” ilan
edildi. Akabinde de Cumhurbaş-
kanlığı tarafından İstiklal Marşı
ve Mehmet Akif Ersoy yılı olarak
ilan ve tescil edildi. 12 Mart tari-
hinde başlamak üzere TBMM ve
Cumhurbaşkanlığı tarafından
bir dizi program ve anma etkinli-
ği tertip edildi. Bu münasebetle
Konya’da gerek belediyeler ge-
rekse Yazarlar Birliği Konya Şu-
besi tarafından birçok etkinlik
programlanıp gerçekleştirildi.
Ben de Yazarlar Birliği Konya Şu-
besi’ne bu yıl münasebetiyle Sa-
fahat’ı Osmanlıcasından okuya-
lım, onun öncesinde de Osmanlı
Türkçesi hakkında eğitim vere-
lim teklifinde bulunmuş idim.
Yazarlar birliği Konya Şube Baş-
kanı Ahmet Köseoğlu Bey’de Ya-
zarlar birliği onursal Başkanı
Mehmet Doğan Bey’le de istişare

ederek teklifi makul gördüler. Fa-
kat bunlara ilaveten programın
başında Mehmet Akif Ersoy’la
ilgili bir anlatımın da olmasını is-
tediler. Biz de bu çerçevede bir
format arayışına girdik, istişare-
ler ettik. Neticede her programın
başında Mehmet Akif Ersoy’u
anlatan bir kitap tanıtımı yap-
mayı kararlaştırdık. Osmanlıca-
sından Safahat okuma, progra-
mın asıl gayesi idi. Bu gayeyi ger-
çekleştirmek için de Osmanlıca
bilmeyenler ve geliştirmek iste-
yenler için Osmanlıca dersleri
yapmayı planladık. Böylelikle
program üç bölümlü zengin bir
içeriğe bürünmüş oldu. Program
her hafta salı günleri saat 20’de
olmak üzere 9 Mart’ta başladı ve
hiç ara vermeden 22 Haziran Salı
gününe kadar 15 program olarak
icra edildi. Programın genel ola-
rak akışı şu şekilde olmuştur, bir
naat veya münacaatla başlanıp
Mehmet Akif Ersoy hakkında bir
kitap tanıtımı, Osmanlı Türkçesi
dersi ve Osmanlıca safahat oku-
masının ardından bir dua ile ta-
mamlandı.

Program devam ederken Aka-
demik sayfalar kurucusu ve edi-
törü Dr. Mehmet Ali Uz ağabeye
İstiklal Marşı ve Mehmet Akif
Ersoy yılı münasebetiyle özel bir
sayı hazırlama teklifinde bulun-
dum. O da programı ilgiyle takip
ettiğini ve çok beğendiğini ifade
ederek özel sayı teklifini kabul
ettiler. Tabii ki her teklifin bir de

külfeti vardı. Bana da bir yazı yazma görevi verdiler ben de bu vesile ile hem programı tanıttım hem de Mehmet Akif Ersoy’la ilgili yaptığım Mehmet Akif Ersoy okumalarından bazı pasajlar aktarayım istedim.

Kitap tanıttıklarına ve paylaşımına geçmeden önce Safahatta geçen berceste beyitlerden birkaç tanesini aktaralım;

Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem;

Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.

Biri ecdadıma saldırdı mı, hatta boğarım! ...

-Boğamazsın ki!

-Hiç olmazsa yanımdan kovarım.

Üç buçuk soysuzun ardından zararlık yapamam;

Hele Hak namına haksızlığa ölsem tapamam.

Doğduğumdan beridir, aşğım istiklale;

Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lale!

Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum?

Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boyunum!

Kanayan bir yara gördüm mü yanar ta ciğerim,

Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim!

Adam aldırırma geç git! , diyemem aldırırım.

Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırum!

Mehmet Akif Ersoy ve Osmanlıca safahat okumaları programında; Hasan Basri Çantay’ın Akifname, Mithat Cemal Kuntay’ın Mehmet Akif, Eşref Edip

Fergan’ın Mehmet Akif, Faruk Kadri Timurtaş’ın Mehmet Akif ve Cemiyetimiz, Sezai Karakoç’un Mehmet Akif, Muharrem Coşkun’un Kod Adı İrtica 906 Mehmet Akif, Ertuğrul Düzdağ’ın “Mehmed Âkif Ersoy Hayatı, Eserleri, San’atı ve Ahlâkı”, Mehmet Doğan’ın Safahat ve Bin Yılın Destanı İstiklal Marşı kitapları tanıtıldı.

Tanıtilen bu kitaplardan Ertuğrul Düzdağ ve Mehmet Doğan’ın Mehmet Akif Ersoy’la ilgili önemli gördüğüm ilgi çekici bölümlerden pasajlar:

İlk programda Mehmet Akif Ersoy ve Safahat üzerine en kapsamlı çalışmayı yapan ve Safahat’ın Osmanlıca baskısını da hazırlayan **Ertuğrul Düzdağ**’ın “**Mehmed Âkif Ersoy Hayatı, Eserleri, San’atı ve Ahlâkı**” bölümünde şunları söyler;

“Büyük ve Millî Şair’imiz ve İstiklâl Marşı’mızın yazarı Mehmet Âkif Ersoy, milletimizin yakın tarihte yaşadığı çok önemli olayların içinde bulunmuş; Balkan Harbi, Birinci Dünya Harbi ve İstiklâl Savaşı’nı görmüş; insanımızın geçirdiği acı tatlı, yenilgi ve zafer, her duruma şahit olmuştu.

Mehmed Âkif, bu olayların getirdiği bütün duyguları, üzüntüleri ve sosyal hayatımıza olan tesirlerini, sebep ve sonuçlarıyla birlikte, bazen heyecan fırtınası bir şiir, bazen düşündürücü bir fikir manzumesi içinde eserine almış ve onları, gelecek nesillere bir ecdat mirası olarak bırakmıştır. İstiklâl Marşı’mızın şairi Mehmed Âkif Ersoy, daha önce Muallim Nâci ile başlamış olan, Türkçe’nin sade ve akıcı bir şekilde aruz veznine tatbikinin ilk bü-

yük temsilcisidir. Mizahî fıkralardan, en heyecanlı şiirlere kadar, en güzel Türkçe ile milletine şaheserler vermiştir. Şiirleri, her bakımdan, edebiyat tarihimizde eşsiz güzellikte muhteşem parçalardır. Basit bir hayat sahnesini anlatan mısralarında bile, hem gözlemci en keskin bir zekânın şimşekleri, hem de titreyen bir gönlün gözyaşları sezilir... Mehmed Âkif, şiirlerini –ilk yayınları, kendisinin başyazarı olduğu Sırâtı müstakim/Sebîlürreşad dergisinde yapıldıktan sonratopladığı büyük eserine, “Safahat” adını vermiştir. Safahat, yedi kitaptan meydana gelir. İlk altı tanesi 1911-1924 yılları arasında İstanbul’da basılmıştır. Son kitabın basımı –yine eski harflerimizle olarak– 1933’te Kahire’de yapılmıştır. Safahat’ta, 11240 mısra tutan, hepsi aruz vezniyle yazılmış 108 şiir bulunmaktadır. Eski harflerimizle olan bu ilk yayın devresinden sonra, Safahat’ın yeni harflerle ve bu sefer tek cilt halinde gerçekleşen ilk baskısı, 1943 yılındadır. Safahat, bugün – temel dinî kitaplarımızdan sonra Türkiye’de en çok ve hiç kesilmeden basılan, yayılan ve okunan bir eser olduğu gibi, Âkif merhum da her sene artan bir sevgi ve saygı ile milletçe benimsenmekte ve saygıyla anılmaktadır. Hakkında birçok yazılar, kitaplar yazılmakta ve araştırmalar yapılmakta, şahsının ve millete hizmet için gösterdiği yolun değeri, her gün daha fazla anlaşılmaktadır. Ne mutlu o millete ki, içinden çıkan ve onun için kendisini feda edercesine çalışan büyük evlatlarının kıymetini bilir ve onlardan istifade ile millî varlığını yükseltir ve devam ettirir.”

2021 yılının “İstiklal Marşı ve Mehmet Akif Yılı” ilan edilmesinde en çok emeği olan, yazarlar birliği onursal başkanı ve Mehmet Akif Ersoy Araştırmaları Derneği başkanı **Mehmet Doğan**’ın kelimeleri belirleyip şerh ederek yayınladığı **Safahat**’ın başında Mehmet Akif’i anlatan şu cümleleri dikkat çekiciydi;

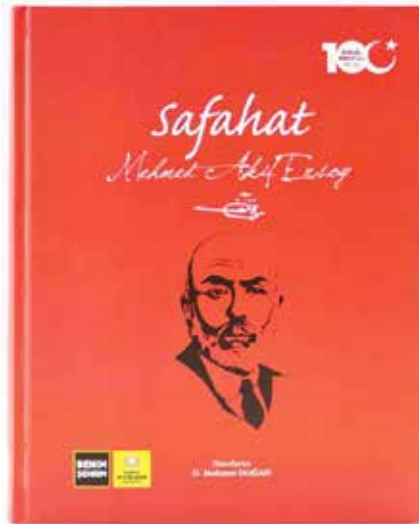
“BİR GARİB”İN ÖLÜMÜ... ŞAİRYENİDEN DOĞUŞU

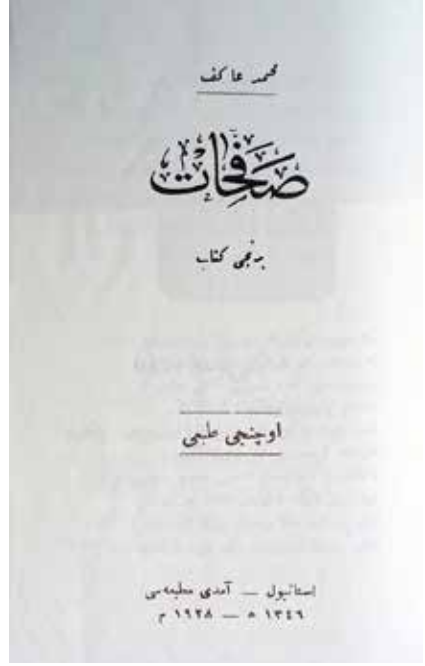
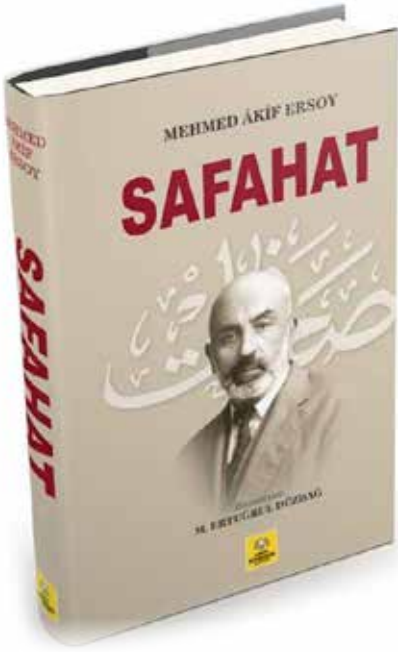
Sessiz yaşadım, kim beni nereden bilecektir...

28 Aralık 1936 günü yayımlanan İstanbul gazeteleri Mehmet Akif’i haklı çıkarmak istiyorlardı sanki. Bir büyük şahsiyetin, aynı zamanda ülkenin yaşanan tarihten çıkarılan Millî Marş’ının şairinin vefatı günün gazetelerinde bir kaç satırla ve alelâde bir haber olarak yer almıştı.

Halk ve gençlikse edebiyat tarihimizin bir devrine damgasını vuran ve bir dönemde yaptıklarımızı eserleriyle anlamlı kılan Mehmed Âkif’i her şeyin rağmına unutmadığını, O’nun son yolculuğunda gösterdi.

Bayezid Camii’nden Edirne-

kapı Mezarlığı'na kadar hiç kimse tarafından dâvet edilmeyen büyük bir kitle, hayatı ile eseri iç içe girmiş olan bu örnek şahsiyeti uğurladı.

Resmî sessizliğe ve hatta olumsuz tutuma rağmen - çünkü cenazeye resmî katılım olmaması istenmişti - halkın ve gençliğin geniş ilgisiyle kucaklanan Mehmed Âkif kimdi ve bu aşırı ilginin sebebi ya da sebepleri ne olabilirdi?

HAYAL KIRIKLIĞI VE SONRASI

İslâm dâvasının bir neferi olarak Türkiye'nin kurtuluşu için çalışan Mehmed Âkif, üst kademeye yöneticilerin Millî Mücadele'nin başlangıçtaki amaçlarından, düşünce zemininden uzak tavırları ile çelişti. 1923 Ekim'inde Abbas Halim Paşa ile Mısır'a gitti. Kışı orada geçirdikten sonra baharda döndü. Bir kaç yıl kışları Mısır'da, yazları Türkiye'de geçirdi.

21 Şubat 1925'te TBMM'de Kur'an-ı Kerim'in Türkçeye tercüme ve tefsiri ile ilgili tahrir (önerge) kabul edildi. Mayıs ayında M. Âkif, İskenderiye'den deniz yoluyla İstanbul'a geldi. TBMM'nin Kur'an-ı Kerim'in Türkçeye çevrilmesi kararından sonra bu işin ancak Mehmed Âkif tarafından yapılabileceği hususunda görüş birliği oluştu. Dostlarının telkinlerinin sonuç vermemesi üzerine Diyanet İşleri Reisi Rifat Bey, Aksekili Ahmet Hamdi'yi görevlendirdi. Onun ısrarlarına rağmen sonuca ulaşamadı. Yakın arkadaşlarının, bilhassa Ahmed Naim Efendi'nin ısrarı üzerine tercüme değil de meal hazırlamayı kabul etti. Mukavele 26 Ekim 1925'te imzalandı.

Mehmed Âkif 1926 kışından sonra memlekete dönmedi. Rejim düşmanı muamelesi yapılarak peşine polis takıldığı için yurdunu terk etti. Kahire civarında Hilvan'a yerleşti, Câmîatü'l Mıs-

riye Dârülfünûnu'nda (Mısır Üniversitesi) Edebiyat-ı Türkiye (veya Türk dili) müderrisliği yaptı (1929-36).

Mehmet Âkif, 1926 Ocağında Kur'an tercümesi için çalışmaya başladı. 1928 Temmuz'unda tamamladı. Bir süre temize çekmek için çalıştı. 1931 Ramazan'ında bazı İstanbul camilerinde Kur'an-ı Kerim'in Türkçesi okundu. Mehmet Âkif, tercümesinin Türkiye'de Kur'an yerine konulmasından kuşkulandı ve aralık ayında tercümeden vaz geçtiğini yazılı olarak bildirdi ve aldığı avansı iade etti.

1935'te karaciğerinden rahatsızlandı ve temmuz ayında hava değiştirmek için Lübnan'a gitti (Âliye yakınında Sûku'l-garb köyü). Bu sırada daha önce yakalandığı sıtma da ortaya çıktı. Bir süre Antakya'ya da uğrayan Mehmed Âkif, sağlık durumu düzelmeden Mısır'a döndü. Sıla hasreti iyice ağırlığını hissettiriyordu. Memleketine dönmeden Mısır'da ölmekten korktu. 1936 yaz başlangıcında (17 Haziran) İstanbul'a geldi.

Nişantaşı Sağlık Yurdu'na yatırıldı. Mısır'da uzun süre kânlarda görülen siroz (teşemmu-ı kebed)'un tedavisi, buradan zamanında uzaklaşmadığı için, imkânsız hâle gelmişti. Sağlık Yurdu'ndan sonra bir süre Said Halim Paşa'nın oğlu Halim Bey tarafından Alemdağ'ındaki Baltacı Çiftliğinde misafir edilen Mehmed Âkif, Beyoğlundaki Mısır Apartmanı'nda vefat etti (14 Şevval 1355-27 Aralık 1936). Edirnekapı Mezarlığı'nda Babanzâde Ahmed Naîm Efendi'nin yanına gömüldü. Hükümet ve güdümlü basın, cenazesine ilgi gös-

termedi. Yakın günlerde ölen ve edebiyatımızdaki yeri Mehmet Akif'le kıyaslanamayacak derecede olan Samipaşazâde Sezâî'ye gösterilen ilgi bile Mehmet Akif'ten esirgendi. Resmî cenaze merasimi yapılmadı. Fakat Millî Şair'i, İstiklâl Marşı'nı bir mümin ve millet mistiği olarak âbideleştiren bu mücahidi, milleti ve gençliği büyük bir cemaatle uğurladı."

Yine Mehmet Doğan'ın "**Bin Yılın Destanı İstiklal Marşı**" kitabında İstiklal Marşı için şunları söyler; "İstiklal Marşı bu ülkede herkesin bildiği, en azından iki kıtasını ezberlediği bir şiiirdir. Şairinin ilk kıtanın bestelenip okunacağını tahmin ettiğini düşünebiliriz. O yüzden bu sekiz mısra şiirin bir özeti gibidir. Marş olarak okunduğunda da Son Mısra'nın güçlü bir tesir uyandırmasına dikkat edilmiştir. Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin! İstiklal Marşı ana fikrini ifade eder ve bu yüzden şiirin sonunda da tekrarlanmıştır. Bazı metinler vardır ki, yazıldığı günlerin havasını taşır. Yaşayanlar üzerinde heyecan uyandırır ve hemen benimsenir. Fakat aynı zamanda geniş bir arka plana kuşatıcı bir muhtevaya sahiptir. Bu arka plan, bu derinlik, metni o güne ait olmaktan çıkarır, geleceğe kalan ve siz bir söz mertebesine yükseltir. Geniş kitlelerin kendini bulduğu bir şiir, hitap ve hikâye, zamanını hedeflese de zamanını yaşar, zihinlerde yer eder. Kökleşir, yaşmaya, yani okumaya ve dillerde dolaşmaya devam eder. Yaşayanlar o sözü, efsanevi unsurlar da katarak sonraki nesillere aktarır. Bu adeta destanların teşekkülüne benzer bir seyir takip eder. İs-

İstiklal Marşı o zamanın şartlarında büyük bir heyecan uyandırmış. Milli Marş olarak kabul edilmiş ve onun üzerinde sağlanan mutabakat her şeye rağmen devam etmiştir. İstiklal Marşı 7'den 77'ye "Milli aidiyet"imizin tarihi derinliği içinde ifade eden bir metin olarak silinmeyecek şekilde milletin zihnine yerleşmiştir?"

"SAVAŞTA AKİF, BARIŞTA FİKRET"⁽¹⁾

Bu konuda ön planda görünen Hamdullah Suphi'dir. Maarif vekili Hamdullah Suphi, bir icracı olarak işin içindedir. Maarif vekili olarak işi halletmesi gerekmektedir. Savaş devam ederken Mehmet Akif'e ihtiyaç vardır. Savaş bitince Milli Mücadele'nin fikri arka planının zıttı bir yola girilmiş ve artık Mehmet Akif'e ihtiyaç kalmamıştır. Hatta Akif'in varlığı yük haline gelmiştir, ta ki 1925 yılında yeniden ihtiyaç hâsıl olur. Türkiye Büyük Millet Meclisi 1925 Şubat'ında Kur'an tefsiri, tercümesi ve Buhari tercümesi yapılmasına karar vermiştir. Kur'an'ın tercümesi konusunda ilk akla gelen isim Mehmet Akif olmuştur. Akif, güç

hale ikna edilmiş. 1925 Ekim'inde sözleşme imzalanmıştır. Mehmet Akif, Mısır'da 6 yıl çalışmış, tercümeyle tamamlamış, temize çekmiş fakat göstermekten vazgeçmiştir. İşte 1932'de başlatılan "Din İnkılabı"nda Türkçe ezanın ötesine geçebilmek için Mehmet Akif'in mealine ihtiyaç duyulmaktadır. Namazda Kur'an'ın aslı yerine tercümesinin okutulması tasavvuru ancak onun meal ile uygulamaya konulabilirdi. Türkiye'de olup eğitimleri takip eden Mehmet Akif, işin nereye varacağını sezmiş ve tercümeyle bitirdiği halde göndermemiş mukaveleyi fes etmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk gençlerle beraber olduğu bir esnada şöyle bir muhavere geçiyor: Gençler. Sorarım size, bu milletin ve memleketin şan ve şerefle, medeni dünya milletleri arasında yaşayabilmesi için lazım gelen her şeyi yazan, düşünen ve hayatını bu uğurda feda eden kimdir? Gençler cevap verdiler. Bu soruya Hamit, Hayır, Namık Kemal, hayır Ziya Gürkan, Hayır bilemediniz ve Atatürk kendisine has Rumeli şivesiyle cevap verdi. Fikret be çocuklar Fikret be çocuklar Fikret be çocuklar. Bu sözlerle gençlerin Akif'in cenaze sırasında kendiliğinden ortaya koyduğu tepki önemsizleştirme ve onunla ilgili müspet kanaatler başka bir şaire yönlendirilerek. tekrar edilmek istenmektedir.

(1)Tevfik Fikret "Târîh-i Kadîm'de tarihi baştanbaşa kanlı sahnelerden ve savaşlardan ibaret gören Fikret, burada açıkça dine ve Tanrı'ya karşı isyankâr bir tavır sergilemiştir. Kendisi gelenekten ve içinde yaşadığı toplumun değer hükümlerinden tamamen uzaklaşmış, mâziyi korkunç tablolardan ibaret görmüş, kahramanlığı da küçümsemiştir. Fikret, mutlak anlamda barış ve adaletin hüküm sürdüğü bir dünya özler, kul ile Tanrı'yı ayıran bir dini kabul etmez. Hatta Allah'ın kendisine yaklaşılmaz olduğunu, yeryüzünden yükselen feryat ve şikâyetlerin cevapsız kaldığını söyleyecek kadar ileri gider. Mehmet Ali Ayni bu düşüncelere karşı Reybilik, Bedbinlik, Lâilâhîlik Nedir adıyla bir eser kaleme alır. Mehmed Âkif'e cevap olarak yazdığı "Târîh-i Kadîm'e Zeyl'de ise dinî inançları tamamen reddeden Fikret, tarih ve din düşmanlığını açıkça dile getirerek kendisinin panteizm diye adlandırılabilen bir nevi tabiat dinine inandığını söyler. DIA, c.41, s.9-13